

Gwaredu gwaddod Hinkley ac Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol

Y Pwyllgor Deisebau | 15 Medi 2020
Petitions Committee | 15 September 2020

Cyfeirnod: PS20/13473

Rhif y Ddeiseb: P-05-1003

Teitl y ddeiseb: Mynnu Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol nawr ynghylch gwaredu mwd wedi'i halogi'n radiolegol yn nyfroedd Cymru.

Geiriad y ddeiseb:

Rydym ni, sy'n llofnodi isod, yn galw ar Lywodraeth Cymru i ddefnyddio Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 mewn perthynas ac ansicrwydd, a sicrhau bod Asesiad llawn o'r Effaith Amgylcheddol yn cael ei gynnal cyn bod modd gwaredu unrhyw waddod pellach o orsaf pŵer niwclear Hinkley Point yn Cardiff Grounds.

Peidiwch â gadael i Lywodraeth Cymru dorri ei chyfraith ei hun!

1. Cefndir

Mae EDF Energy yn bwriadu cyflwyno cais am drwydded forol newydd i'w alluogi

waredu gwaddod morol sydd wedi'i garthu o Fôr Hafren i mewn i safle gwaredu dynodedig sefydledig (Cardiff Grounds) oddi ar arfordir Caerdydd, De Cymru. Ffynhonnell y gwaddod morol yw blaendraeth Gwlad yr Haf yn Lloegr, rhan o safle adeiladu gorsaf bŵer Hinkley Point C.

Cyn hyn, bu EDF yn carthu a chael gwared ar waddod yn 2018 ac erbyn hyn, mae'n cynllunio gwaith pellach ar y safle yn gynnar yn 2021 er mwyn carthu a chael gwared ar 600,000m³ arall. Cyn y gall EDF gael gwared ar y gwaddod yn Cardiff Grounds, bydd angen cynllun samplu gwaddod a thrwydded forol wedi'i chymeradwyo gan Gyfoeth Naturiol Cymru. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru ac EDF wedi cychwyn ar drafodaethau cyn cyflwyno cais, ac mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi rhoi [cyngor cyn cyflwyno cais](#) i EDF.

1.1. Samplu gwaddod

Bydd yn ofynnol i EDF gynnal asesiad cemegol a radiolegol o'r gwaddod yn y lleoliadau carthu, i ddarganfod a yw'n addas i'w waredu yn y môr.

Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru wedyn yn penderfynu a yw nifer, lleoliad a dyfnder y samplau a gymerir, yr hyn sy'n cael ei fesur a sut y bydd EDF yn profi'r gwaddod, yn cydymffurfio â chanllawiau y cytunwyd arnynt yn rhyngwladol o dan [Confensiwn OSPAR](#) a gweithdrefn a ddatblygwyd gan yr Asiantaeth Ynni Atomig Rhyngwladol.

1.2. Trwyddedau morol

Bydd angen tair trwydded forol benodol ar EDF at ddibenion gweithgareddau yn nyfroedd Cymru a Lloegr.

Mae angen dwy drwydded gan y [Sefydliad Rheoli Morol](#) yn Lloegr. Yn gyntaf, er mwyn casglu samplau ar y safleoedd carthu yn Hinkley Point C. Bydd y samplau gwaddod hyn wedyn yn cael eu profi'n annibynnol am ddeunydd cemegol a radiolegol gan [Ganolfan Gwyddor yr Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu](#). Mae'r ail drwydded forol ar gyfer cynnal y broses o garthu'r gwaddod, os bernir ei fod yn ddiogel i'w waredu yn y môr yn dilyn profion.

At hynny, mae angen i EDF gael trwydded forol oddi wrth Cyfoeth Naturiol Cymru i waredu'r gwaddod yn nyfroedd Cymru. Bydd y cais yn cynnwys canlyniadau'r profion gwaddod.

1.3. Amserlen

Mae [gwefan Cyfoeth Naturiol Cymru](#) yn nodi amserlen y broses o wneud cais:

- Mehefin 2020 - Cyfoeth Naturiol Cymru wedi darparu ei gyngor i EDF ynghylch cynnwys y cynllun a chydymffurfiaeth â chanllawiau rhyngwladol;
- **Awst 2020** - disgwyl cyflwyno cynllun samplo terfynol ar gyfer ei gymeradwyo gan Cyfoeth Naturiol Cymru;
- **Awst / Medi 2020** - EDF yn cyflwyno cais am farn sgrinio gan Cyfoeth Naturiol Cymru ar yr angen am AEA i gefnogi cais am drwydded forol yn y dyfodol ar gyfer gwaredu gwaddod morol yn Cardiff Grounds;
- **2020** - cyflwyno cais EDF am drwydded forol ar gyfer gwaredu â'r gwaddod yn Cardiff Grounds;
- 2020 - ymgysylltu ac ymgynghori â'r cyhoedd ynghylch y cais am drwydded forol; a
- Gaeaf 2020/21 - dyddiad posibl ar gyfer y penderfyniad gan Cyfoeth Naturiol Cymru ynghylch y cais am drwydded forol.

1.4. Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol

Fel rhan o'r broses o gyflwyno cais, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn disgwyl cael cais gan EDF i ystyried a fydd angen Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol. Gelwir hyn yn Gais am Farn Sgrinio. Ar ôl ei gael, bydd Cyfoeth Naturiol Cymru'n asesu cais EDF yn unol â'r ddeddfwriaeth a'r rheoliadau priodol, o ran a yw'r prosiect yn debygol o gael effaith sylweddol ar yr amgylchedd. Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru'n cyhoeddi'r cais gan EDF a'i benderfyniad (y Farn Sgrinio) ar ei [gofrestr gyhoeddus](#). Bydd y cam hwn yn llywio cais am drwydded forol EDF.

Gwybodaeth bellach yn egluro bod y [broses sgrinio](#) ar gael ar wefan Cyfoeth Naturiol Cymru.

Yn ôl [gwefan](#) Cyfoeth Naturiol Cymru:

Rydym am dawelu meddyliau pobl bod pob cais am drwyddedau morol, boed AEA ai peidio, yn cael ei asesu'n drwyadl i ddiogelu pobl a'r amgylchedd, ac i osgoi ymyrryd â defnyddiau cyfreithlon eraill o'r môr yn unol â Deddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir (2009).

1.5. Ymgysylltu â'r cyhoedd

Roedd y camau blaenorol a gymerwyd i waredu geaddod yn ddadleuol. O ran y cynigion newydd, mae Cyfoeth Naturiol Cymru'n dweud:

Rydym yn deall yr achosodd y gwaith gwaredu blaenorol yn 2018 gryn bryder i'r cyhoedd ac rydym am hysbysu, cyfathrebu ac ymgysylltu â phobl wrth inni asesu a ellir cynnal y gwaith gwaredu. Rydym hefyd yn deall bod EDF yn bwriadu ymgymryd â'i gyfathrebu ac ymgysylltu ei hun.

Dechreuon ni'r ymgysylltu ag ymgynghoriad chwe wythnos (5 Chwefror 2020 - 18 Mawrth 2020) i ddarparu cyfle i bobl wneud sylwadau ar gynllun samplu arfaethedig EDF.

Fel y nodwyd yn yr amserlen uchod, disgwylir ymgynghoriad pellach ar y cais am drwydded forol ei hun yn ddiweddarach eleni.

1.6. Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Mae'r ddeiseb yn cyfeirio at Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016. Mae'n gwneud hynny yng nghyd-destun 'ansicrwydd'. Nid yw Deddf yr Amgylchedd yn cyfeirio'n benodol at Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol. Mae'r cyfeiriad at ansicrwydd yn y Ddeddf yn ymwneud â Rheoli Cynaliadwy ar Adnoddau Naturiol.

Caiff adnoddau naturiol eu rhestru yn y Ddeddf fel a ganlyn:

- (a) anifeiliaid, planhigion ac organeddau eraill;
- (b) yr aer, dŵr a phridd;
- (c) mwynau;
- (ch) nodweddion a phrosesau daearegol;
- (d) nodweddion ffisiograffigol;

(dd) nodweddion a phrosesau hinsoddol.

Caiff Rheoli Cynaliadwy ar Adnoddau Naturiol ei ddiffinio yn y Ddeddf fel a ganlyn:

(a) defnyddio adnoddau naturiol mewn modd ac ar gyfradd sy'n hyrwyddo cyflawni'r amcan yn is-adran (2), (b) cymryd camau eraill sy'n hyrwyddo cyflawni'r amcan hwnnw, ac (c) peidio â chymryd camau sy'n llesteirio cyflawni'r amcan hwnnw.

At hynny, mae'r Ddeddf yn amlinellu egwyddorion ar gyfer Rheoli Cynaliadwy ar Adnoddau Naturiol. Mae'r rhain yn cynnwys 'ystyried yr holl dystiolaeth berthnasol a chasglu dystiolaeth mewn perthynas â materion y ceir ansicrwydd yn eu cylch'.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Ysgrifennodd y Gweinidog at y Pwyllgor Deisebau mewn ymateb i'r ddeiseb ar 10 Awst 2020. Mae'r llythyr yn nodi fel a ganlyn:

Mae Tîm Trwyddedu Morol (MLT) Cyfoeth Naturiol Cymru yn gweinyddu ac yn penderfynu ar geisiadau am drwyddedau morol, gan weithredu ar ran Gweinidogion Cymru. Mae Deddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009 yn sefydlu y broses gyfreithiol y mae'n rhaid ei dilyn gan unrhyw berson sy'n dymuno gwneud cais am drwydded forol, a'r materion y mae'n rhaid i'r MLT eu hystyried wrth asesu unrhyw gais, cyn penderfynu, gan gynnwys yr angen i ddiogelu'r amgylchedd morol a iechyd dynol.

Mae'r broses drwyddedu morol yn un o'r prif ddulliau o sicrhau bod dyfroedd Cymru yn cael eu rheoli'n gynaliadwy. Caiff y broses ei harwain gan dystiolaeth, ac yn ôl ei natur mae'n cefnogi'n llawn ofynion Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 a Rheoliadau Cadwraeth Cynefinoedd a Rhywogaethau 2017, gan ddiogelu ecosystemau morol a sicrhau nad yw gweithgareddau sy'n cael eu rheoleiddio yn cael effaith sylweddol ar gynefinoedd a rhywogaethau a ddiogelir. [...]

I gefnogi'r broses trwyddedu morol ceir cyfres o ddeddfwriaeth arall sy'n berthnasol i'r amgylchedd morol, y mae'n rhaid i'r MLT gydymffurfio â hi hefyd [...] mae hyn yn cynnwys yr angen i ystyried a oes angen Asesiad o'r Effaith ar yr Amgylchedd (EIA) i gefnogi cais am drwydded forol.

Mae'r gofyniad am EIA wedi'i amlinellu mewn deddfwriaeth drwy'r Rheoliadau Gwaith Morol (Asesu Effeithiau Amgylcheddol) (fel y'i diwygiwyd. [...]) Mae, felly, yn fater rheoleiddiol i'r MLT, mewn ymgynghoriad â'i arbenigwyr mewnol ac allanol, gan ystyried gofynion cyfreithiol y Rheoliadau EIA, i benderfynu a yw gwaredu gwaddod wedi'i garthu yn y môr yn golygu bod angen EIA.

Aiff y Gweinidog ymlaen i ddweud, pe bai'r Tîm Trwyddedu Morol yn penderfynu bod angen Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol ar gyfer y gweithgaredd arfaethedig, bydd yr Tîm Trwyddedu Morol yn cynghori EDF Energy ar gwmpas yr Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol, y mae'n rhaid iddo gydymffurfio â'r gofynion fel y'u nodir yn y Rheoliadau Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol. Nododd hefyd:

... mae'n bwysig nodi nad yw peidio â chynnal EIA yn golygu na fydd asesiad llawn a thrylwyr yn cael ei gynnal drwy wneud cais. Hoffem roi sicrwydd ichi, os oes angen EIA neu beidio, mae gweithdrefnau cadarn mewn llaw i sicrhau fod pob gwaddod sy'n cael ei waredu yn y môr o dan delerau'r drwydded forol yn cael ei asesu'n llawn i sicrhau na fydd yn achosi unrhyw niwed i'r amgylchedd neu iechyd dynol.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Yn 2017 a 2018 rhoddodd y Pwyllgor Deisebau ystyriaeth fanwl i [ddeiseb yn ymwneud â cham cyntaf gwaredu gwaddod o safle Hinkley](#). Cyhoeddodd y Pwyllgor [drosolwg o'i ystyriaeth a chrynodeb o'r dystiolaeth](#) ym mis Mai 2018. Cafodd yr adroddiad [ei drafod yn y Cyfarfod Llawn](#) ar 23 Mai 2018.

Bu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig yn ystyried y mater hefyd. Gofynnodd y Pwyllgor i Cyfoeth Naturiol Cymru a oedd Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol wedi'i gynnal o ran y drwydded forol hon ac os nad oedd, pam felly. Roedd ymateb Cyfoeth Naturiol Cymru yn nodi na ofynnwyd am Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol o'r gweithgarwch penodol hwn, er y cynhaliwyd asesiad o'r fath wrth ddatblygu Hinkley Point C at ei gilydd, yn gyffredinol.

[Eglurodd](#) Cyfoeth Naturiol Cymru fod y penderfyniad wedi'i wneud gan Uned Caniatadau Morol Llywodraeth Cymru, a oedd yn gyfrifol am weinyddu'r system drwyddedu morol ar yr adeg y daeth y ceisiadau i law:

“Significant progress had been made on both applications when they were transferred to NRW on vesting day (1 April 2013), when NRW was

delegated the Welsh Marine Licencing function on behalf of Welsh Ministers

We understand that the Welsh Government, as appropriate authority, took the decision that it was not necessary to determine this application under the Environmental Impact Assessment process. We therefore, in good faith, continued the determination of the marine licence application on that basis. When NRW issued the marine licence in July 2014 we were satisfied that a robust process had been followed to ensure that the licence fulfilled its requirements of preventing pollution of the environment, harm to human health or impact to legitimate users of the sea.”

Ar 4 Mawrth 2020, cafodd y mater ei drafod yn y Cyfarfod Llawn mewn cwestiynau llafar i Weinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig.

Ar 10 Hydref 2018 bu'r Senedd yn trafod Cynnig Heb Ddyddiad Trafod ar waredu deunyddiau a garhwyd o Fôr Hafren.

Wrth ymateb i gwestiwn gan Neil McEvoy AS ar 3 Hydref 2018, nododd Lesley Griffiths AS, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, y broses ar gyfer cynnal Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol:

Rwy'n ddiolchgar iawn am y cyfle i amlinellu proses yr asesiad o'r effaith amgylcheddol unwaith eto. Pwynt allweddol i'w nodi yw nad yw diffyg asesiad o'r effaith amgylcheddol yn golygu na wnaed asesiad amgylcheddol llawn a thrylwyr. Cynhaliwyd asesiad radiolegol, fe'i cefnogwyd gan arbenigwyr, yn ogystal â'r asesiadau amgylcheddol ac iechyd dynol ehangach sydd eu hangen ar gyfer gwneud penderfyniad ynghylch trwydded forol. Cynhaliwyd asesiad radiolegol, fe'i cefnogwyd gan arbenigwyr, yn ogystal â'r asesiadau amgylcheddol ac iechyd dynol ehangach sydd eu hangen ar gyfer gwneud penderfyniad ynghylch trwydded forol.

Y gwahaniaeth rhwng prosiectau gydag asesiad o'r effaith amgylcheddol a phrosiectau heb asesiad o'r effaith amgylcheddol yw'r cyfnod o amser ar gyfer ymgynghori â'r cyhoedd: 28 diwrnod heb asesiad o'r effaith amgylcheddol, ac mae'n cynyddu i 42 diwrnod ar gyfer ceisiadau gydag asesiadau o'r effaith amgylcheddol.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.